

О. С. Наконечна,

к. е. н., доцент кафедри фінансів та кредиту, Міжнародний університет фінансів

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

O. Nakonechna,

PhD of Economics, assistant of professor of the Finance and Credit Department, International University of Finance

"FORMATION AND IMPLEMENTATION OF INNOVATION AND INVESTMENT STRATEGY OF SUSTAINABLE ENTERPRISE DEVELOPMENT"

У статті на основі узагальнених теоретичних положень теорії інвестування щодо умов забезпечення стійкості економічного зростання як одного з важливих важелів ефективного функціонування підприємств, виявлено потребу в дослідженні інноваційно-інвестиційної діяльності з позиції її управління в довгостроковій перспективі. Але недостатній обсяг державного фінансування інноваційних проєктів та продуктів, нестача власних ресурсів, низький рівень інвестиційної активності вітчизняних та зарубіжних інвесторів, прогалини у податковому законодавстві, відсутність мотивації до впровадження та реалізації науково-дослідних інновацій, слабкі взаємозв'язки науки та сфери виробництва являються стримуючими факторами інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. Враховуючи проблематику даного дослідження визначено необхідність удосконалення процесу формування та реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку підприємств, яка повинна мати комплексність, цільову спрямованість, безперервність та містити чіткий напрям розвитку в довгостроковій перспективі. Тому запропоновані наукові положення щодо формування та реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії стійкого розвитку підприємств, які враховують принципи проблемно-орієнтованого підходу надають можливість реалізувати стратегічні плани в умовах динамічного коливання виробничо-економічної системи.

In the article on the basis of generalized assumptions of the investment theory as for the conditions of sustainable economic growth ensuring as one of the important levers of effective enterprises functioning, is revealed the need for the research of innovation and investment activity from the sight of its long term management. But the insufficient volume of state financing of innovation projects and products, lack of own resources, low investment activity of domestic and foreign investors, gaps in the tax laws, lack of motivation for the introduction and implementation of scientific and research innovation, weak relationships between science and the production area are the constraints for innovation and investment activity. Taking into account the problems of this study is defined the need to improve the process of formation and implementation of innovation and investment enterprises development strategies that must contain the complexity, target orientation, continuity and contain the clear direction of the long term development. Therefore, the proposed scientific provisions on the formation and implementing of innovation and investment strategy of sustainable enterprise development that take into account the principles of problem-oriented approach, provide an opportunity to implement strategic plans in conditions of dynamic fluctuations of production and economic system.

Ключові слова: стійкий розвиток, інвестиція, інновація, інноваційно-інвестиційна стратегія, інноваційно-інвестиційний потенціал, венчурне фінансування.

Key words: sustainable development, investment, innovation, innovation and investment strategy, innovation and investment potential, venture capital.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Актуальним питанням в умовах кризи для підприємства є правильно сформована стратегія розвитку, яка дозволяє впорядковувати та розподіляти обмежені ресурси, враховуючи сильні та слабкі сторони діяльності суб'єкта господарювання. Загальною ціллю розробки стратегії розвитку підприємства є створення умов, які дають змогу забезпечувати порівняно високі і стійкі темпи економічного зростання. Основними векторами створення та реалізації стратегії визначено технологічні, економічні, управлінські заходи, сприяють формуванню сучасної системи економічного зростання підприємства, основою якої є інновації та інвестиції.

Усе вищенаведене свідчить про визначення потреби у формуванні та реалізації стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств, яка підвищить ефективність управлінських рішень у процесі інноваційно-інвестиційного напрямку їх розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження процесу формування та реалізації стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств розкривали у своїх роботах такі вчені як: Бондаренко А.Ф., Васильєва Т.А., Грищенко О.С., Денисенко М.П., Йохна М.А., Крейдич І.М., Михайлова А.І., Нейкова А.І., Стадник В.В., Пальчевич Г.Т., Черванов Д.М. та інші.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є удосконалення теоретичних підходів та вироблення науково-практичних рекомендацій з приводу формування та реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії стійкого розвитку підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасних умовах господарювання досить гостро постає питання забезпечення стійкого розвитку підприємств. Одним із альтернативних джерел досягнення такого розвитку є інвестиції та інновації. Інвестиції є джерелом матеріалізації інновації, іншими словами інновації фінансуються за рахунок інвестиційних ресурсів. При цьому важливо зазначити, що інвестиційні вкладення у виробничий процес втрачають свій потенціал за умови слабкої завантаженості виробництва [5]. Тобто можливо стверджувати, що джерелом економічного розвитку підприємства є інвестиції та інновації, їх відображення у виробничому процесі.

Комплекс дій суб'єкта господарювання щодо вибору найефективніших способів та методів вкладення інвестиційних ресурсів у науково-технічні розробки з метою підвищення якості і конкурентоспроможності продукції та завоювання нових ринків збуту в довгостроковій перспективі реалізується в розрізі інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку.

Результати реалізації такої стратегії представлені не тільки отриманням додаткового прибутку, а і способом, оптимізації наявних та завоювання нових ринкових ніш з мінімізацією ризиків повної чи часткової втрати ресурсів для досягнення поставлених цілей.

Проте в теперішніх реаліях розвитку підприємства існує ряд факторів, які стримують інноваційно-інвестиційні процеси на підприємстві. До них можемо віднести:

- 1) недостатній обсяг державного фінансування інноваційних проектів та продуктів;
- 2) нестача власних ресурсів;
- 3) низька інвестиційна активність вітчизняних та зарубіжних інвесторів;
- 4) прогалини у податковому законодавстві;
- 5) відсутність мотивації до впровадження та реалізації науково-дослідних ноу-хау;
- 6) слабкі взаємозв'язки науки та сфери виробництва.

На основі зазначених стримуючих чинників визначено, що інноваційно-інвестиційна стратегія повинна мати комплексність, цільову спрямованість, безперервність та містити чіткий напрям розвитку в довгостроковій перспективі.

Щодо самого процесу формування інноваційно-інвестиційної стратегії то він повинен включати комплекс процедур від визначення цілей і завдань інноваційно-інвестиційної діяльності до розробки основної концепції стратегії інноваційного розвитку підприємства. При чому складність такого процесу полягає в тому, що існує велика кількість альтернативних варіантів інвестиційних стратегічних орієнтирів, які повинні відповідати інноваційним цілям розвитку підприємства.

Бондаренко А.Ф., Васильєва Т.А., Грищенко О.С. пропонують розглядати інноваційно-інвестиційну стратегію забезпечення стійкого розвитку підприємства з точки зору двох взаємопов'язаних та взаємозалежних блоків: інвестиційного та інноваційного, об'єднаних єдиною системою принципів, методів та механізмів реалізації, критеріїв прийняття управлінських рішень [1].

Базисом щодо розробки інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку підприємства визначено:

- 1) виваженні та правильні стратегічні управлінські рішення, які орієнтовано на зміну економічного середовища;
- 2) оптимальний обсяг виробничих ресурсів та інтелектуальний потенціал;
- 3) гнучкість та здатність до адаптації зміни зовнішнього середовища.

Авторами [1] виділено 3 блоки зв'язків між інноваційною та інвестиційною діяльністю: організаційно-управлінський, фінансово-економічний та нормативно-правовий. Перший блок розкриває критерії прийняття управлінських рішень, визначення організаційних механізмів інноваційної діяльності у відповідності до обсягів інвестування. Фінансово-економічний блок полягає у ефективному вкладенні інвестиційних ресурсів в процесі розробки та впровадженні відповідних інноваційних та інвестиційних пріоритетів. Нормативно-правовий блок включає в себе застосування стимулів та механізмів підтримки науково-технічної діяльності, удосконалення нормативної та законодавчої бази в сфері інноваційно-інвестиційної діяльності.

Основою ефективною реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку визначено:

- 1) інвестиційний блок, який повинен орієнтуватися на стратегічні завдання інноваційного розвитку підприємства;
- 2) відтворення в інвестиційних проектах інноваційних орієнтирів або програм;
- 3) вибір інвестиційних проектів, які обумовлені перспективними науково-технічними інноваціями;
- 4) інноваційність як основна вимога до інвестиційних пріоритетів суб'єктів господарювання;
- 5) застосування додаткових адміністративно-правових стимулів за рахунок фінансової та організаційної підтримки інноваційної діяльності.

Інвестиційні та інноваційні процеси варто розглядати як особливі взаємопов'язані етапи розвитку однієї виробничо-економічної системи. Виходячи з цього можна вести мову про впровадження спільної інноваційно-інвестиційної стратегії стійкого розвитку, в рамках якої, з одного боку, здійснюються фундаментальні і прикладні дослідження, розробляються нові технології, працює система акумулювання і пошуку інноваційних ідей, а з іншого — відбувається пошук капіталу, відбір інвестиційних проектів, запровадження його у виробництво [6].

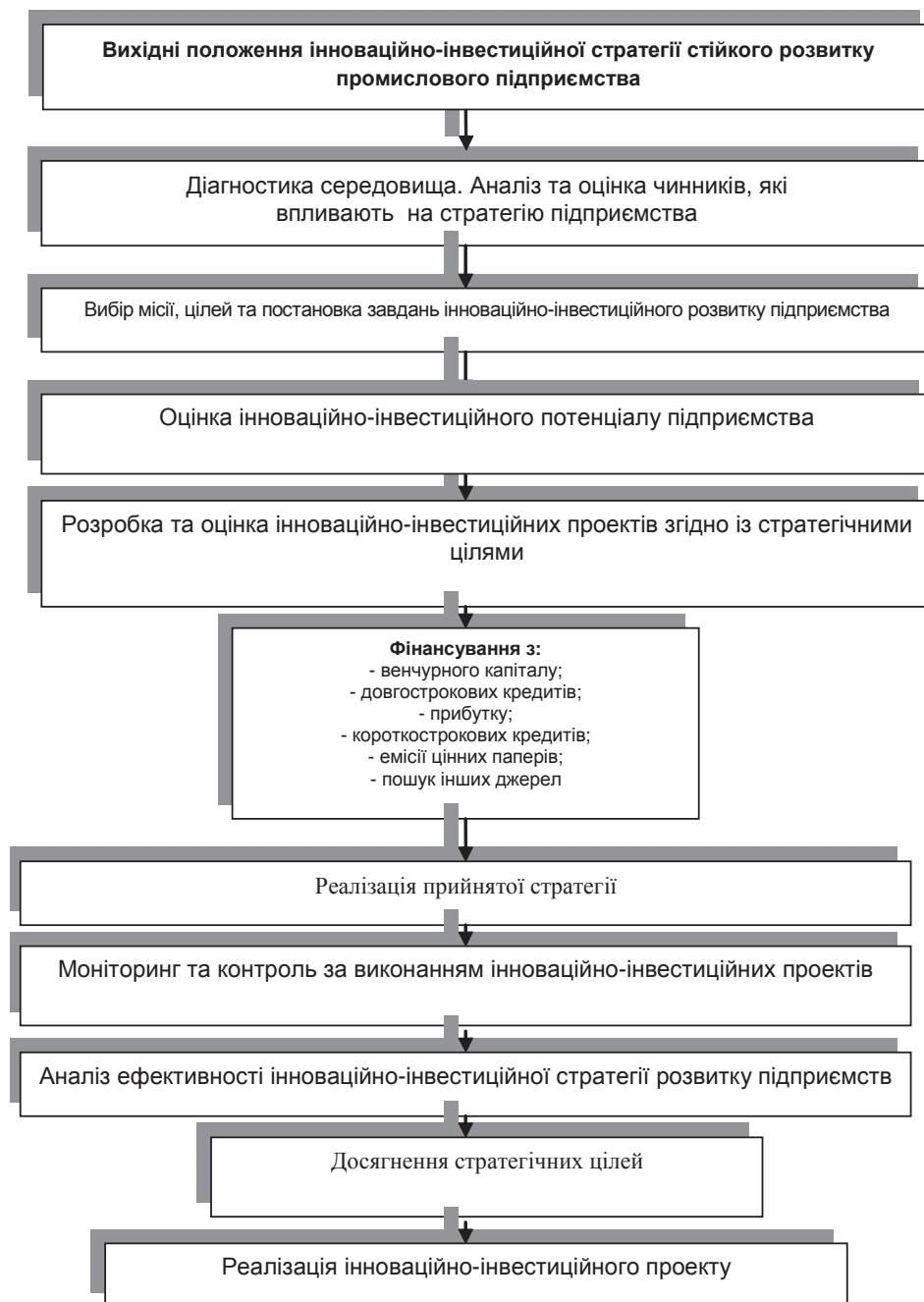
Виходячи з вищезазначеного можна зробити висновок, що інноваційно-інвестиційна стратегія являє собою довгострокову та перспективну програму, що здійснює формування та реалізацію інноваційних переваг, які повинні мати відображення в позитивних якісних змінах інвестиційного процесу.

Спираючись на проведенні вище дослідження, пропонуємо власну розробку етапів формування та реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії стійкого розвитку підприємства (рис. 1).

В основу формування даної стратегії покладено алгоритм, що має логічну послідовність та основне цільове спрямування — формування оптимального варіанта щодо прийняття рішення.

Початковим етапом формування інноваційно-інвестиційної стратегії є діагностика середовища підприємства, аналіз та оцінка факторів, які впливають на неї. Даний етап характеризує підприємство в цілому і виявляє сильні та слабкі фактори впливу на нього, його можливості і загрози.

Наступний етап полягає у виборі місії цілей та завдання стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства. Основними цілями досліджуваної стратегії є забезпечення економічного зростання в умовах мінливості внутрішнього та зовнішнього середовища в якому працює підприємство в контексті інноваційності його діяльності. Реалізація таких цілей можлива за рахунок постановки завдань стимулюючого характеру, які полягають у створенні передумов впровадження інновацій за рахунок ефективного використання інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства. Такий потенціал повинен бути інтегральною характеристикою інноваційного ресурсного забезпечення підприємства і включати такі складові, як виробничий, технічний, фінансовий та кадровий потенціал.

Рис. 1. Етапи формування та реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії стійкого розвитку підприємства

Власна розробка.

На етапі розробки та оцінки інноваційно-інвестиційних проектів згідно зі стратегічними цілями важливим є аналіз потенційних джерел інвестиційних ресурсів, вибір критерію оцінки їх тощо.

Особливої уваги потребує процес оптимального вибору джерела фінансування втілюваних нововведень. Виділяють такі джерела фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств:

— власні кошти: грошова частка внесків власників підприємств (статутний фонд), прибуток, що є в розпорядженні підприємства, амортизаційні відрахування;

— залучені кошти: емісія акцій, добровільні внески, кошти від розміщення цінних паперів на вторинному ринку, додаткові внески до уставного фонду;

— позичкові кошти: кредити, позики, кошти венчурних організацій, кошти отримані внаслідок реалізації облігацій, інвестиційний лізинг, франчайзинг, форфейтинг.

гу коштів, по друге — досить жорсткий зовнішній контроль за їх використанням. Але, на ряду з основними вище викладеними перевагами існують і негативні фактори. До них можемо віднести складність залучення та оформлення; наявність ліквідної застави; досить висока вартість ресурсів та втрата прибутку за рахунок виплати відсотків. Крім того, банківські установи не завжди зацікавлені у вкладенні в інноваційний продукт за рахунок високого ступеня ризику та відсутності стимулів [6].

Перспективними в даному випадку джерелами позикових коштів виступають нетрадиційні банківські продукти такі як: лізинг, факторинг.

Основним спрямуванням переоснащення виробництва. Перевагами лізингового кредитування є:

— оперативність та гнучкість і вирішенні виробничих завдань за рахунок тимчасового використання об'єктів;

До власних коштів підприємства можемо віднести внески власників; іммобілізова в інвестиції частка надлишкових оборотних активів; реінвестована шляхом продажу частка основних засобів; раніше здійсненні термінові фінансові вкладення, термін погашення яких закінчується в поточному періоді [7]. Вони, як правило, використовуються для фінансування невеликих за обсягом програм (модернізація видів устаткування, модифікація продукції). До яких Прибуток підприємства, що залишається у розпорядженні підприємства після сплати всіх зобов'язань спрямовується на оновлення і розширення виробництва, освоєння нових видів продукції, збільшення власних оборотних коштів, підтримку матеріально-технічної бази. Але, на сучасному етапі функціонування економічної системи суб'єкти господарювання не мають можливості фінансувати свою діяльність лише за рахунок нерозподіленого прибутку [4].

Кошти у вигляді амортизаційних відрахувань належать до витрат виробництва та обігу і являються основною складовою амортизаційного фонду, основне призначення якого полягає у відтворювальному ефекті, хоча, як показує практика, в сучасних умовах він має призначення фонду поточного використання для задоволення потреб споживання.

Важливу роль у фінансуванні інноваційно-інвестиційної діяльності займають і позикові кошти, а саме: кредити банків, нетрадиційні банківські продукти, кошти від розміщення облігацій інноваційного підприємства, та інші.

Дослідження практики використання в інноваційному процесі кредитних ресурсів дає змогу виділити певні переваги їх використання. По-перше — це можливість залучення значного обсягу коштів, по друге — досить жорсткий зовнішній контроль за їх використанням.

— використання сучасних технологій, що дають змогу підвищити конкурентоспроможність інноваційної продукції [3].

До недоліків можемо віднести не в достатній мірі стимулювання лізингу з точки зору нормативно-правового забезпечення, а особливо системи оподаткування.

Ще одним напрямом запозичення коштів є іноземне пряме інвестування, яке використовується для впровадження масштабних проектів, що супроводжуються технічним переоснащенням виробництва.

Залученні джерела фінансування інноваційної діяльності представлені в розрізі коштів отриманих від емісії та продажу акцій та добродійні внески спонсорів. Емісія акцій використовується для акумуляції коштів через додатковий їх випуск. Даний ресурс є платним, оскільки акціонери купуючи акції розраховують отримувати дивіденди. Якщо дивіденди не мають достатнього розміру то це призводить того, що акції виявляються не розміщеними.

Однією з нових форм фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності є венчурне фінансування. Практика венчурного фінансування передбачає інвестування як шляхом придбання акцій (паїв) компанії, так і шляхом кредитування підприємств. Процес інвестування інновацій таким способом передбачає залучення інвесторів до безпосереднього управління виробничим процесом, прийняття стратегічно важливих рішень.

Наступним етапом є прийняття та реалізація розробленої стратегії. Важливим моментом реалізації стратегії є моніторинг та контроль за виконанням інноваційно-інвестиційних проектів. На основі моніторингу та контролю в стратегію вносяться зміни і доповнення. Моніторинг проводиться постійно на всьому етапі реалізації стратегії. Пізніше проводиться аналіз ефективності інноваційно-інвестиційної стратегії та визначається чи досягнуто стратегічні цілі, чи ні.

Якщо реалізація стратегії призводить до конкретних ефективних зрушень в розвитку підприємства, то впровадження стратегічних заходів продовжується. Якщо ж ні, тоді ухвалюється рішення про припинення реалізації стратегії, аналізуються причини, вносяться зміни, або розробляється нова стратегія.

Успішна реалізація інноваційно-інвестиційної стратегії можлива за дотримання таких умов:

— узгодженість розмірів інвестицій та виявлення необхідності інновацій та можливих обсягів залучення інвестицій; визначеність терміну реалізації завдань інноваційно-інвестиційної стратегії;

— оптимальне поєднання очікуваного рівня прибутковості від вкладання інвестицій в інновації та потенційних ризиків і невизначеності майбутнього періоду;

— узгодженість запланованих інвестицій інноваційно спрямованості із загальноекономічними умовами; визначення реальних часових рамок, необхідних для впровадження нововведень, які дають змогу залучати інвесторів, які усвідомлюють їх цінність.

ВИСНОВОК

На основі узагальнених положень теорії інвестування сформовано наукові положення щодо етапів формування та реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії стійкого розвитку промислових підприємств, які враховують принципи проблемно-орієнтованого підходу та надають можливість реалізувати стратегічні плани в умовах динамічного коливання виробничо-економічної системи.

Подальшого дослідження в цьому напрямі потребує дослідження інноваційно-інвестиційного потенціалу в контексті розробки та реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії забезпечення стійкого розвитку підприємств.

Література:

1. Бондаренко А.Ф. Інвестиційно-інноваційна стратегія як механізм забезпечення сталого економічного зростання в Україні / А.Ф. Бондаренко, Т.А. Васильєва, О.С. Грищенко // Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання: праці VI Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених. / [ред. кол. Ступін О.Б. (голова) та ін.]. — Донецьк: ДонНУ, 2005. — Ч. 5. — С. 176—178.

2. Денисенко М.П. Проблеми формування національної інноваційної системи України / М.П. Денисенко, Т.Є. Воронкова, С.В. Ладика // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 4. — С. 73—81.

3. Денисенко М.П. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід: моногр. / [М.П. Денисенко, А.І. Михайлова, І.М. Грищенко та ін.]: за ред. д.е.н., проф., М.П. Денисенка, д. е. н., проф. А.І. Михайлової. — Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. — С. 288—320.

4. Йохна М.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: навчальний посібник. / М.А. Йохна, В.В. Стадник. — К.: Видавничий центр "Академія", 2005. — С.10.

5. Некрасова Л.А., Моніч О.В. Процес формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства та його проблеми [Електронний ресурс] / Л.А. Некрасова, О.В. Моніч. — Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/128.pdf

6. Пальчевич Г.Т. Джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності та механізм їх залучення [Електронний ресурс] / Г.Т. Пальчевич. — Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_18_1_ekon/stat_18_1/04.pdf

7. Черваньов Д.М. Менеджмент інноваційно — інвестиційного розвитку підприємств України: моногр. / Д.М. Черваньов, А.І. Нейкова. — К.: "Знання", КОО, 1999. — 514 с.

References:

1. Bondarenko, A.F. (2005), "Investment and innovation strategy as a mechanism ensuring sustainable economic growth in Ukraine", *Upravlinnia rozvytkom sotsial'no-ekonomichnykh system: hlobalizatsiia, pidpriemnytstvo, stale ekonomichne zrostannia* [Managing the development of socio-economic systems: globalization, entrepreneurship, sustainable economic growth], Pratsi VI mizhnar. nauk. konf. studentiv i molodykh uchenykh [Proceedings of the VI international conference of students and of young scientists], DonNU, Donetsk, pp. 176—178.

2. Denysenko, M.P. (2008), "Problems formation of national innovation system Ukraine", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 4, pp. 73—81.

3. Denysenko, M.P. (2008), *Investytsijno-innovatsijna diial'nist': teoriia, praktyka, dosvid* [Investment and innovation activity: theory, practice and experience], VTD "Universytets'ka knyha", Sumy, Ukraine.

4. Johna, M.A. (2005), *Ekonomika i orhanizatsiia innovatsijnoi diial'nosti* [Economy and organization of innovative activity], Vydavnychjy tsentr "Akademiiia", Kyiv, Ukraine.

5. Nekrasova, L.A. and Monich, O.V. (2014), "Process of formation of innovative companies investment strategy and its problems", available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/128.pdf (Accessed 2 April 2015).

6. Pal'chevyč, H.T. (2010), "Sources of financial support for innovation activity and the mechanism of their attraction", available at: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_18_1_ekon/stat_18_1/04.pdf (Accessed 2 April 2015).

7. Chervan'ov, D.M. (1999), *Menedzhment innovatsijno-investytsijnoho rozvytku pidpriemstv Ukrainy* [Management of innovation and investment development of enterprises in Ukraine], "Znannia", Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 23.02.2015 р.